



OPRACOWANIE PYTANIA

Średniowieczny wzorzec rycerza. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów *Pieśni o Rolandzie*. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Pieśń o Rolandzie

EPOKA

Średniowiecze

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ



Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.



Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.



Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1

O co tak naprawdę pyta komisja

Pytanie dotyczy parenetycznego charakteru literatury średniowiecznej: Roland to nie postać psychologiczna, lecz wzorzec osobowy do naśladowania. Trzeba więc wyliczyć i zilustrować cechy ideału rycerza: wierność Bogu, władcy i ojczyźnie, honor, męstwo, pogarda dla śmierci. Każdy element zachowania bohatera służy konkretnym wartościom - nawet jego śmierć jest wyreżyserowana jak wzorcowa śmierć chrześcijańskiego rycerza.

wzorzec (osobowy)	Ideał człowieka propagowany przez literaturę parenetyczną: zestaw cech i zachowań do naśladowania. Komisja oczekuje, że potraktujesz Rolanda jako model, a nie jako indywidualną psychikę.
rycerz	Wojownik feudalny związany przysięgą wierności z seniorem, a w średniowieczu także obrońca wiary. Jego etos obejmuje męstwo, honor, wierność, hojność i pogardę dla śmierci – te cechy masz odnaleźć w tekście.
średniowieczny	Przymiotnik ważny, bo wzorzec jest zakorzeniony w epoce: w religijności (śmierć jako droga do zbawienia), w feudalizmie (wierność Karolowi) i w walce z niewiernymi. Komisja sprawdzi, czy widzisz ten związek.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Odpowiedź na pytanie, jakie wartości uosabia Roland i dlaczego jego postać jest wzorcem, a nie portretem psychologicznym.
- ✓ Co najmniej trzy sceny odczytane jako ilustracje cech ideału: spór z Oliwierem i odmowę zadęcia w róg, walkę do końca w wąwozie Roncevaux oraz symboliczne gesty w scenie śmierci.
- ✓ Kontekst historyczny lub literacki wyjaśniający genezę wzorca albo pokazujący jego przemianę oraz wniosek o funkcji takiego ideału w kulturze.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Tło i zdrada: Karol Wielki po siedmiu latach wojny w Hiszpanii wraca do Francji, a Ganelon, ojczym Rolanda, w zмовie z saraceńskim królem Marsylem wydaje tylną straż wojsk pod wodzą Rolanda na zasadzkę w wąwozie Roncevaux. Sytuacja próby: rycerz ma stanąć wobec przeważających sił wroga.
- Spór z Oliwierem: przyjaciel trzykrotnie prosi Rolanda, by zadał w róg Olifant i wezwał Karola, a Roland odmawia, bo byłaby to hańba dla niego, jego rodu i słodkiej Francji. Ilustracja honoru i męstwa stawianych ponad życie – Oliwier reprezentuje rozsądek, Roland ideał bohaterski.
- Walka w wąwozie: Roland mieczem Durendalem, Oliwier i arcybiskup Turpin walczą do końca z tysiącami Saracenów; giną kolejno wszyscy towarzysze, a Turpin błogostawi umierających. Wierność władcy i wierze: rycerze walczą w obronie chrześcijaństwa i cesarstwa, a nie dla łupu.
- Zadęcie w róg: gdy prawie wszyscy Frankowie polegli, Roland dmie w Olifant tak mocno, że pękają mu skronie – Karol słyszy sygnał i wraca, za późno, by ocalić straż, ale w porę, by ją pomścić i ukarać zdrajcę. Nawet ten gest służy wartościom: wezwanie nie ratuje życia, lecz zapewnia zemstę i honor.
- Śmierć Rolanda: umierający próbuje rozbić Durendala o skałę, by nie dostał się poganom (w rękojeści są relikwie), kładzie się na wzgórzu twarzą ku Hiszpanii, jak zwycięzca, wspomina zdobyte ziemie, Karola i słodką Francję, bije się w piersi, wyznając grzechy, i podaje rękawicę Bogu; jego duszę zabierają do raju archanioł Gabriel i św. Michał. Wzorcowa śmierć chrześcijańskiego rycerza – synteza całego etosu.

LITERACKI

POLECANY

Potop, Henryk Sienkiewicz

Michał Wołodyjowski, mały rycerz niskiego wzrostu, doskonale włada szablą i w pojedynku zawstydza nawet Kmicica, a przy tym pozostaje wierny ojczyźnie, Bogu i przyjaciołom. Porównaj go z Rolandem – te same rycerskie wartości, tylko w bliższej nam epoce.

HISTORYCZNY

Kultura rycerska średniowiecza (etos rycerski, wierność wasalna, wyprawy krzyżowe)

Rycerz był wasalem związanym przysięgą z seniorem, a Kościół nadał jego walce sens religijny – obrona wiary, krucjaty, ideał żołnierza Chrystusa. Kodeks wymagał męstwa, wierności, honoru i hojności. Kontekst wyjaśnia, dlaczego Roland łączy wierność Karolowi z walką z niewiernymi i dlaczego jego śmierć przypomina obrządek religijny: epos był narzędziem wychowania rycerstwa.

LITERACKI

Legenda o świętym Aleksym

Aleksy porzuca bogactwo i żonę, żyje w nędzy jako żebrak, wraca nierozpoznany pod schody rodzinnego domu i umiera w ubóstwie, a cuda po śmierci potwierdzają jego świętość. To drugi wzorzec parenetyczny epoki – asceta. Zestawienie pokazuje, że średniowiecze proponowało różne drogi do zbawienia: przez walkę i przez wyrzeczenie, ale oba ideały łączy pogarda dla życia doczesnego.

LITERACKI

Konrad Wallenrod, Adam Mickiewicz

Konrad, Litwin wychowany przez Krzyżaków, zostaje wielkim mistrzem zakonu, by podstępem doprowadzić go do klęski – łamie rycerski kodeks honoru w imię ojczyzny, a motto z Machiavellego mówi, że trzeba być „lisem i lwem”. Kontrast z Rolandem: romantyczny bohater poświęca honor, którego średniowieczny rycerz nie oddałby za nic, i płaci za to rozdarciem i śmiercią.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: *Pieśń o Rolandzie* kreuje wzorzec rycerza doskonałego, którego życie i śmierć służą Bogu, władcy i ojczyźnie.
- 2 Cechy ideału w działaniu: odwaga i honor Rolanda – odmowa wezwania pomocy jako dowód, że sława i wierność znaczą więcej niż życie.
- 3 Śmierć jako ukoronowanie etosu: symboliczne gesty umierającego Rolanda i religijny wymiar jego ofiary.
- 4 Kontekst literacki: *Potop* (Henryk Sienkiewicz) – Michał Wołodyjowski, mały rycerz niskiego wzrostu, doskonale włada szablą i w pojedynku zawstydza nawet Kmicica, a przy tym pozostaje wierny ojczyźnie, Bogu i przyjaciołom. Porównaj go z Rolandem – te same rycerskie wartości, tylko w bliższej nam epoce.
- 5 Wniosek: wzorzec rycerza łączył ideały religijne i feudalne; jego echa przetrwały w późniejszych obrazach bohaterów walczących za ojczyznę.